

M A R U Š K A

ŠT. 7 1934/35 VRTEC LETNIK 65

P. J. Stahl — A. A.:

Maruška.

(Dalje.)

XI.

V mraku sta stari godec in mlada tovarišica že ugledala rusko taborišče. Šotori so bili postavljeni po griču in svetlih pobočjih prav do vnožja.

V taboru je kraljeval mir. Utrujenost po zadnji bitki je pregnala vso živahnost. Straže, ki so jih ožarjali zadnji žarki zahajajočega sonca, so stale tako nepremično na svojih mestih, da bi jih imel za kipe. Vojaki so še prihajali in odhajali. Gruče tihih mož so se komaj razločevale od valovitih tal. Eni so sedeli, drugi so se zlekneli po tleh.

Straža je javila starega pevca in spremljevalko. Namesto, da bi ju klic: Stoj! in toliko število vojakov prestrašilo, da bi jo ubrala, odkoder sta prišla, kakor bi jih na njunem mestu mnogo storilo, je starec šel naravnost proti taboru.

Brez dvoma je bil to starček, ki hoče vse videti prav od blizu. Gotovo ljubi vojake in verjetno je, da je bil tudi sam vojak. Sicer se ne bi bližal

s takim zaupanjem. In to je naredil dober vtis. Ko je spoštljivo pozdravil skupino častnikov, ki so se sede ali napol leže pomenkovali o vojnih dogodivščinah, jih je preprosto vprašal, ali jim ne bi ugajalo, če bi malo zaigral ali celo kaj zapel. Dobrohotno so sprejeli njegovo ponudbo.

Že po prvih zvokih so sodili, da je mojster v svoji stroki. Govorica je ponehavalala in oči zroče v prazno temo so pričale, da si je vsakdo priklical v spomin kako ljubo mu osebo: očeta ali mater, otroka ali ženo, ki jih je od njih ločila vojska. Pevec je pel o družini, o mladih letih. Marsikatero zlobno oko so zalile solze. Starčev uspeh je bil takó velik, da je marsikdo potegnil iz žepa, novce, da mu ga podari, ko bo nehal peti.

»Pojdi sem, mala čarovnica!« je vzkliknil debeluhast častnik in pokazal Maruški kopejko. »Pojdi vendar po denar za očeta!« Mala se ni ganila.

»Boš prišla, ti divjakinja!« ji je klical drugi. »Boš prišla, račka!«

Nekateri so se začeli srditi. »Zahvaliti se moraš dobrim gospodom, hčerka,« ji je rekel starec. »Pojdi in nastavi roko!«

Maruška je trepetala. Toda na ukaz je ubogala. Kako se ji je tresla rokica, ko je sprejemala miloščino. Sovražnikov denar ji je žgal prste.

»Mala se ne boji,« je rekel prvi.

»Oči ima take, da se ti zdi, kot bi bili dve zvezdi,« je dodal drugi.

»Ko boš velika, ljuba moja, pridem in se poročiva,« je rekel tretji.

Po drugi pesmi so mu rekli, naj še poje. Stari godec se je dal prositi. »Bojim se, da vam ta pesem, ki jo imam v mislih, ne bo ugajala. Žalostna je in resna,« je rekel.

»Kar zapoj jo!« mu je odvrnil velik in suh častnik.

»Torej jo hočete? No dobro. Poslušajte!«

Pred veliko, veliko leti je imel hraber narod deželo, ah deželico, a dražja mu je bila in milejša kot ves svet. Dedje so jo obdelovali, njihove matere jo krasile in njihove sestre so iz nje naredile raj. V miru so živeli in se niso brigali za mogočne sosede, ki so nekega dne rekli: »Ta dežela je srečna, bogata in lepa. Krasen prstan bo na naši roki. In cvetočo deželico so si nenadoma osvojili. Konji mogočnega naroda so poteptali otroke slabotnega. Meči mladih golobradih častnikov so posekali od let sive glave starcev in celo žena, ki so varovale domače ognjišče. Hrabri in neustrašeni fantje, premagani od množice sovragov, so padli v boju. Junaška dekleta so zaman čakala bratov in zaročencev. Hiše, vasi, da, cela mesta so izginila.

»Kaj je vendar storil ta narodič? Nič.«

Poslušajoč preprosto pripovedovanje dogodkov, se nekateri niso mogli domisliti nobene primere, drugi so se je pa. Za te je bila povest jasna.

Razpletli so se živahni pogovori. »Hudirja,« si je dejal častnik, ki je še nedavno tožil, da ima že predolgo suhe oči. »Ta pesem iz starih časov velja prav za nas. Ali stari pevec to kaj sluti? Vsekakor kaže, da se svet stoteletja sem, odkar jo pojo, ni nič izpremenil.«

»Da bi te!« je rekel mlad mož. »Po vsem tem pevec nima napak. Toda komu naj služi ta nauk? Ukažejo ti in iti moraš.«

»Le zakaj ste žalostni?« je vprašal drugi. »Ukrajino Ukrajincem!« Kaj hoče reči ta klic? Saj je ne bomo požrli. Ta drobiž je nor. Ali je vendar tako strašno, če naredimo iz tega mravljišča del mogočnega kraljestva?«

»Vendar,« je odvrnil mlad plavalas častnik. »Postavimo se na njihovo mesto! Ali ne bi tudi mi tako storili, kakor delajo ti?«

»Tako majhen narodič nima pravice, da bi živel po svojih šegah in navadah.«

Nihče ni nikomur nasprotoval. Disciplina velja v taboriščih le za telo, a beseda je tam bolj svobodna kot kjerkoli drugje. Počasi so se vrnili na sinočno in jutranjo bitko.

»Ti kmetje se bijejo kot junaki,« je rekel ta.

»Ko bi se naši vojaki tako borili kot ti ljudje!« je rekel star častnik.

»Saj bi se,« je rekel ranjenec, »če bi branili žene in otroke in domači krov.« Silno je bil blede ubogi ranjenec in le z največjo težavo in silnim naporom se je napol dvignil, da bi povedal resnico svojemu višjemu. Častnik mu je odgovoril, a vojak ni slišal. Zgrudil se je: bil je mrtev.

Stari godec ni ničesar preslišal. Dovolj je izvedel. Kar je zaigral tako poskočno, tako privlačno in veselo, da bi bili celo starci plesali. Brž se je spremenilo obče razpoloženje. Najstarejši so z nogami bili takt, mlajši vojaki so pa pevcu odpevali.

Na veliko veselje vojakov je starec še zapel takšnih pesmic, da so leteli k njemu od vseh strani. Potem se je pa dvignil in se poslavljal od številnih prijateljev.

»Ostani vendar, stari trmoglav, ostani do jutra!« so mu prigovarjali. »Noči so mrzle in na cesti nista varna. Mala, reci mu, naj ostane. Saj se mu tako ne mudi! Denarja je dobil obilo. Mali plavolasi častnik ti je dal zlat. Ded ti more kupiti z njim lepo obleko.«

Starec se ni vdal. »Ne bil bi popotni pevec, če ne bi popotoval,« je rekel smehljaje se. In izginil je z deklico v črno noč.

»Veš,« mu je rekla Maruška, »od treh častnikov sem slišala, da je bila zadnja bitka tako strašna, da štirinajst dni ne bodo mogli napasti Čigirina.«

XII.

Maruša in njen prijatelj sta hodila dober del noči, ne da bi spregovorila. Zdaj pa zdaj se je Čečvik ustavil in se ponujal deklici, da jo nese.

»Nisem utrujena,« je odgovarjala.

Srce ji je tolklo od navdušenja. Veliki prijatelj je bil gotovo zadovoljen. Ko je zvečer v taboru pel, je zvedel marsikaj. Imel je odprta ušesa, opazoval je in sodil. Zmagovalci ne slave zmage. Torej napor premagačev ni bil zaman. Vse zavisi sedaj od tega, kako bo Čečvik opravil v Čigirinu, kamor morata priti.

Kmalu sta zagledala obrise obzidja in visokih poslopij.

Čečvik in Maruša sta se bližala mestnim vratom. Brez težave sta prišla v mesto. Vendar se jima je zdelo, da ju redki mimoidoči, ki sta jih nepričakovano srečavala, trdovratno zasledujejo z očmi.

»Čuj, brat!« je rekel Čečvik mlademu kozaku, ki je slonel na vrtni ograji. »Bodi tako dober in pokaži mi pot k velikemu otamanu!«

Mladi kozak je v pozdrav nalahno dvignil pokrivalo in pokazal na konec ulice, rekoč: »Na koncu te ulice zavijta na levo in prišla bosta pred hišo velikega otamana.«

»Hvala, brat!«

Odšla sta po ulici, zavila na levo in res sta obstala pred otamanovim domom. Hiša se ni od drugih prav nič ločila. Le po tem si jo spoznal, da je bila malo razsvetljena.

Čečvik je potrkal na vrata prvič, drugič in tretjič. Ob tretjem udarcu se je kozak, ki je nepremično sedel pri oknu, dvignil in šel odpirat.

»Daljni prijatelji pošiljajo pozdrave velikemu otamanu,« je polglasno pozdravljaval vstopajoči Čečvik.

»Ali bi se mogel predstaviti velikemu otamanu samemu?« je vprašal Čečvik.

V tem hipu je nepotrpežljiva roka odpahnila duri, vodeče v drugo sobo, in veliki otaman je stal na pragu. Nič ni rekel, a ves obraz je izpraševal: »Odkod prihajaš? Od koga? Kakšne novice prinašaš?«

»Globoko se ti klanjam, veliki otaman!« je rekel Čečvik in se globoko priklonil. Tudi Maruša, ki je vedno stala zraven njega, je pozdravila.

»Dobrodošel!« je odgovoril otaman. »Kakšno pesem nam zapoješ, dobri pevec?« Glas je izdajal, da je mož navajen ukazovati, in da se ne boji povedati svojega mnenja ali ga braniti, kadar je treba.

»Kakšno pesem, veliki otaman? Mnogo jih znam in ti jih zapojem, če me želiš poslušati.«

Veliki otaman ni ničesar odgovoril. A še tako krepke besede ne bi mogle izraziti žalosti bolje kot kratek molk.

»Odkod prihajaš?« ga je slednjič vprašal.

»Iz Zaporožja,« je odgovoril Čečvik. »Zaporožski junaki ti čestitajo.« — »V teh časih si ne moremo čestitati,« je odvrnil otaman. »Stopi v sobo!« Čečvik je šel za velikim otamanom vodeč s seboj Marušo. Tudi ta soba je bila preprosta kot prva. Pobeljena je bila in ob stenah so bile lesene klopi kot v vsaki kmetiški hiši. Veliko pa je bilo dragocenega orožja. Samokresi in bodala so se svetila po zidu. Na mizi je ležala bulavca, otamanova poveljniška palica. Na steni je visela na lesenem obešalniku vsa z zlatom, s srebrom in dragimi kameni pretkana slavnostna obleka.

»Sedi, prosim,« je rekel veliki otaman. Sédel je tudi sam in žareče oči so počivale zdaj na Čečviku zdaj na Maruši.

»Čemu je to dete tukaj?« je vprašal.

»Ne meni se zanj! Gluho je in nemo. Utrujeno je in odpočiti se mora.« Veliki otaman je vstal, vzel s stene krasen kožuh in ga dal Čečviku. Klop je pa pokrivala sijajna perzijska preproga. Otaman jo je pokazal gostu. Čečvik je v trenutku postlal posteljo, dvignil izmučeno deklico v naročje in jo položil spat. Z materinsko nežnostjo jo je zavil v kožuh od glave do peta.

»Bodi gluha in nema!« ji je na tihem naročil,

(Dalje.)

Narte Velikonja:

Zver.

(Dalje.)

In je še tretji stopil dva koraka naprej in je torej dejal:

»Za cele pol ure se je pomaknila naprej.«

Zaletel, ki bi lahko to popravil, je bil odzadaj in torej ni slišal. Pa je imel oni od vlade skoraj prav. Skoraj, pravimo. Računajmo šamo, da je skoraj pet ur potreboval Zaletel Jaka do zveri, in da je od zveri potreboval samo pol ure. Saj vsi tako torej ne vemo, da je na eni poti torej spal, in da je na drugi bežal. Saj smo ga videli bežati, da so ga čevlji na nogah komaj dohajali in se ga je glava držala. Potem moramo pomisliti, da so možje sicer hodili v korak, ampak radi vročine in radi drugih reči, ki pa niso bile strah. prav počasen korak torej. Iz tega nasprotnik ni mogel preračunati. Kajti Zaletel Jaka je dejal, da je videl zver na sredi. Seveda ga niso vprašali, na kaki sredi. Zaletel je pošten in je tudi pošteno mislil in gledal. In je mislil sredi ceste in je to povedal. Nasprotniki so mislili, na sredi ceste med Gričem in Hribom. In, ker ni bilo nobenega, da bi jim to razložil in je bilo do Griča poldrugo uro, so prav lahko skleпали, da je prišla zver naproti.

»Potuhnila se je,« je rekel župan.